

Pääkirjoitus

Jokaisessa kriisissä on voittajansa. Toukokuussa 2010 satoja sijoittajia kokoontui *Global AgInvesting* -konferenssiin New Yorkissa. Heidän joukossaan oli rahastojen hoitajia, pankkiireja, suurmaanomistajia ja yksityisiä sijoittajia 22 maasta eri puolilta maailmaa. Tilaisuuden mainostettiin olevan toinen globaalinen maatalouden mahdollisuuksiin keskittynyt sijoituskonferenssi. Ensimmäinen pidettiin samassa paikassa edellisenä vuonna.

Luennoitsijat esittivät näkemyksiään maatalouden tulevaisuudesta. Nopeasti vaihtuvien dioiden graafiset käyrät osoittivat alaspäin, kun kyse oli ilmastonmuutoksen, eroosion ja vesipulan vaikutuksesta viljelykelpoisen maan määrään eri puolilla maailmaa. Grafiikka oli kuitenkin nousevaa dioissa, jotka kuvasivat lihantuotantoa, biopolttoaineiden kysyntää tai ruuan hintakehitystä. Jokainen kuulija ymmärsi, että tässä kasvavassa kuilussa olisi heidän tilaisuutensa. Ruualla saattoi ansaita tulevina vuosikymmeninä huomasti. Siitä oli tulossa öljyn veroinen rahasampo, kuten jotkut luennoitsijat hehkuttivat. Maatalousmaata kannatti ostaa tai vuokrata varsinkin Afrikasta.

Yhtiöiden ohella valtiot turvaavat ruokahuoltoaan ostamalla tai vuokraamalla pitkäaikaisilla sopimuksilla viljelykelpoista maata erityisesti Saharan eteläpuolisesta Afrikasta. Maailmanpankki julkaisi ilmiöstä syyskuussa laajan raportin (*Rising Global Interest in Farmland*). Sen mukaan vuosien 2007-2008 ruokakriisi aiheutti ennen näkemättömän kiinnostuksen maan hankintaan kehitysmaista. Ennen vuotta 2008 viljelyyn sopivaa maata ostettiin vajaa 4 miljoonaa hehtaaria vuosittain. Lokakuun 2008 ja seuraavan vuoden kesäkuun välisenä aikana valtiot ja erilaiset sijoitusyhtiöt hankkivat noin 45 miljoonaa hehtaaria viljelyyn sopivaa maata. Se vastaa noin kolmannesta EU:n viljellystä maa-alasta.

Yli 70 prosenttia maasta hankittiin Sudanista, Etiopiasta, Mosambikista ja muualta Saharan eteläpuolisesta Afrikasta. IFPI (International Food Policy Institute) kutsuu ilmiötä ”maan valtaukseksi” (land grabbing). Esimerkiksi Etelä-Korea hankki pari vuotta sitten 690 000 ha vehnän viljelyyn sopivaa maata sisällissodan runtelemasta Sudanista. Kiina on ostanut ja vuokrannut viljelykelpoista maata eri puolilta Afrikkaa jo toista kymmentä vuotta. Näiden lisäksi esimerkiksi Intia ja muutamat Lähi-idän maat ovat turvanneet tulevaisuuttaan maaostoilla ja vuokrauksilla. On luultavaa, että tämä trendi voimistuu tulevina vuosikymmeninä.

Sijoittajien kiinnostus Afrikan viljelykelpoisiin maihin tapahtuu samaan aikaan, kun aliravittujen osuus lisääntyy jatkuvasti. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ruuan tuotanto henkeä kohden laskettuna on nykyisin pienempää kuin 30 vuotta sitten ja kroonisesti aliravittujen osuus on kaksinkertaistunut tuossa ajassa.

Mistä ruokaa kasvavalle väestölle, kun ilmaston lämpenemisen myötä maatalouden harjoittamisen edellytykset mullistuvat monin paikoin radikaalisti? Yleisesti arvioidaan, että muutokset kohtelevat kaltoimmin Etelä-Aasian maataloutta. Tilanne on haastava globaalinen ruokahuollon kannalta, vaikka ei otettaisi huomioon ilmastonmuutoksen vaikutusta maatalouteen, kuten monissa maailman ruokahuoltoa käsittelevissä raporteissa todetaan. Nyt pidetään todennäköisenä, että maapallon keskilämpötila nousee 1,8-4,5 astetta tällä vuosisadalla. Samaan aikaan väestö lisääntyy 9 miljardiin vuosisadan puoliväliin mennessä. Heistä 8 miljardia asuu nykyisissä kehitysmaissa. Ruuan kysynnän ennakoitaan nousevan yli 50 prosentilla.

Maailman ilmastopaneelin (IPPC) raportin mukaan maatalous tuottaa suoraan 10-12 prosenttia ihmisen aiheuttamista kasvihuonekaasuista. Jos otetaan huomioon epäsuorat vaikutukset, kuten

keinolannoitteet, fossiiliset polttoaineet, metsien raivaukset ja ruuan prosessointi, maatalouden aiheuttamat päästöt kohoavat noin kolmannekseen kasvihuonepäästöistä. On ilmeistä, että tavanomainen maanviljely tulee jatkossa vain voimistamaan prosessia. Mutta voisiko maatalous olla osa sen ratkaisua?

Mikä tuotantomuoto on riittävän edullinen kehitysmaiden viljelijöille? Entä millainen maatalous turvaa parhaiten paikallisen ruokahuollon, teknologia on olemassaolevaa ja tuotantotapa sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä? Näihin kysymyksiin paras vastaus monien maataloustutkijoiden mielestä on orgaaninen viljely eli luomutuotanto.

YK:n maatalous- ja elintarvikejärjestön FAO:n raportissa (Organic Agriculture and Food Security, 2007) arvioidaan, että maatalouden suoria päästöjä voitaisiin vähentää 20 prosentilla siirtymällä luomutuotantoon. Erityisesti luomuviljelyyn kannattaisi siirtyä köyhimmässä kehitysmaissa. Luomutuotanto vähentäisi myös teollisuusmaissa ratkaisevasti maatalouden fossiilisten polttoaineiden käyttöä esimerkiksi typpilannoitteiden poistumisen myötä, maaperän eroosio vähenisi ja hiiltä sitova maaperä kasvaisi. FAO:n arvion mukaan maatalouden energian kulutus voisi vähentyä esimerkiksi Yhdysvalloissa kolmanneksella. Raportissa tanskalaiset tutkijat suosittelivat, että Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa noin puolet peltoalasta kannattaisi siirtää luomutuotantoon vuoteen 2020 mennessä.

Tämä vuoden 2010 viimeinen Futura keskittyy ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ruuan tuotantoon. Pääteeman lisäksi julkaisemme artikkelit taloudesta, kulutuksesta ja tulevaisuustiedosta. Juhlimme viime kesän korvilla Tulevaisuuden tutkimuksen seuran 30-vuotisjuhlia. Julkaisemme tuossa seminaarissa pidetyt puheenvuorot.

Futuran toimituksen puolesta toivotan lukijoillemme ja kirjoittajillemme erinomaista uutta vuotta 2011.

Tapio Tamminen